

УДК 336.7+004.7

В. О. Міщенко*Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»***Н. А. Чепкий***Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»***К. І. Юхименко***Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Misterkid16@gmail.com*

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ BITCOIN В УКРАЇНІ ТА ЗАКОРДОНОМ*

Першою країною, що офіційно визнала Bitcoin (надалі BTC), стала Німеччина. Згідно з її законодавством BTC – «одиниця фінансового обліку» та один із різновидів приватних грошей, які можуть бути використані для «багатосторонніх клірингових операцій». [1] BTC як фінансовий інструмент визнав уряд Польщі. Водночас у 2013 р. Міністерство фінансів США визнало Bitcoin як децентралізовану віртуальну валюту, що відповідає критерію «форма грошей», а отже, на неї, за прецедентним правом, поширюються фінансові закони та норми. Майже одночасно із США уряд Франції дозволив банку Bitcoin Central відкривати депозити і переводити гроші як в євро, так і в Bitcoin. Варто відзначити, що зараз практично всі компанії, що працюють з Bitcoin, ввели обернений курс: ціна вказана в доларах, і за бажанням клієнта може бути оплачена Bitcoin за поточним курсом.

Наприклад, в Грузії завдяки сприятливому інвестиційному клімату розпочалося будівництво найбільшого у світі центру для майнінгу BTC (діяльність з підтримки розподіленої платформи і створення нових блоків з можливістю отримати винагороди у формі нових одиниць і комісійних зборів в різних криптовалютах, зокрема в біткоінах.) Саме для цього Фонд GCF із капіталом у 6 млрд. дол. отримав зарубіжні інвестиції обсягом 250 млн. дол. від ОАЕ, Азербайджану, Туреччини, Казахстану та інших країн.

Німецький банк Fidor завершує приготування до переходу на систему Ripple для здійснення міжнародних розрахунків з BTC. В Австралії встановлено перший банкомат для операцій з BTC, де можна придбати віртуальну валюту за австралійські долари, провести зворотну операцію, а також відправити Bitcoin на рахунки інших користувачів у межах країни та закордон.

Проте ставлення до віртуальних валют у світі неоднозначне. Більшість учасників фінансового ринку вбачають у них переважно загрози, ніж можливості. Зокрема, ЄЦБ застерігає від використання віртуальних валют. Слід зауважити, що регулювання фінансових інновацій у глобальному масштабі, як правило, не є випереджальним. Центральні банки обирають частіше позицію очікування та м'якого регулювання через систему обмежень, що нині використовується щодо віртуальних

© Міщенко В. О., Чепкий Н. А., Юхименко К. І., 2017

* - див. відео-доповідь за посиланням <http://futurollog.com.ua/publish/20171130ua.phtml>

валют. Наприклад, до обережного використання Bitcoin закликають користувачів у багатьох країнах Північної Америки, Євросоюзу та Азії.

Водночас Фінляндія розглядає Bitcoin не як «валюту», а як «сировинний товар». Естонія відмовляється працювати з Bitcoin, як і найбільший скандинавський SEB Bank. В Ісландії за вимогами центрального банку юридичні особи не можуть купувати BTC у зарубіжних контрагентів, тому що це розглядається як перерахування грошей за кордон, але їх продаж дозволяється. Керівництво Центрального банку Ірландії офіційно заявило, що вплив віртуальної валюти настільки значущий, що може порушити суверенітет держави, а тому заборонило їх використання.

У Китаї діє найбільша BTC-біржа – BTC China, обіг якої вдвічі більший, ніж був у токійській біржі Mt.Gox і становить 60% від усього обсягу операцій BTC-Forex. Такий масштаб поставив під загрозу традиційну монетарну систему Китаю, тому офіційна влада країни в 2013 р. заборонила фінансовим установам торгівлю BTC, але це не поширюється на фізичних осіб, тому що віртуальна валюта вважається безпечною для населення і ринок продовжує успішно функціонувати [2]. Наразі китайці є головними учасниками ринку BTC, що володіють більшою частиною від загальної маси цієї валюти.

В Індії центральний банк також звернувся до громадян із застереженнями щодо користування криптовалютою, одним із аргументів позиції центробанку є неможливість захисту прав споживачів через неврегульованість операцій із віртуальною валютою. Після такого звернення онлайн-біржа Buysellbitco.in – одна з найбільших у країні з продажу віртуальної валюти – призупинила роботу.

Необхідно зазначити, що у випадку з Україною ситуація навколо Bitcoin має певні особливості. Доки на території країни не було терористичної загрози, особливих претензій до Bitcoin не було. Особи користувалися криптовалютою в особистих цілях, і це не викликало нарікань з боку державних органів. Але з моменту початку АТО країна перебуває під пильною увагою FATF (англ. Financial Action Task Force on Money Laundering – міжурядова організація, яка займається розробкою світових стандартів у сфері протидії відмиванню злочинних коштів та фінансуванню тероризму). Згідно з офіційною позицією FATF відсутність регуляторного впливу на Bitcoin дозволяє використовувати їх у злочинних цілях, зокрема, спрямовувати на купівлю зброї. У 2014 р. НБУ вперше надав роз'яснення щодо правомірності використання в Україні «віртуальної валюти/криптовалюти» Bitcoin, наголосивши, що відповідно до законодавства дозволеними є лише ті платіжні системи або оператори платіжних систем, які зареєстровані НБУ [3]. Оскільки контролювати поширення криптовалюти надзвичайно важко, НБУ розцінив її розвиток як загрозу. Більше того, у постанові Нацбанку від 08.12.2014 р. зазначалося, що випуск віртуальної валюти Bitcoin не має будь-якого забезпечення та юридично зобов'язаних за нею осіб, не контролюється державними органами влади жодною з країн. Отже, Bitcoin є грошовим сурогатом, який не має забезпечення реальної вартості. НБУ вважає, що діяльність із купівлі-продажу Bitcoin за долари США або іншу іноземну валюту має ознаки функціонування так званих «фінансових пірамід» та може свідчити про потенційну залученість до здійснення сумнівних операцій відповідно до законодавства про протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму[4]. Враховуючи наведене, НБУ підсумував, що уповноважені банки не мають правових підстав для зарахування іноземної валюти, отриманої від продажу Bitcoin за кордоном. Тому Нацбанк застерігав громадян та юридичних осіб використовувати віртуальні валюти для обміну на товари або грошові кошти, оскільки це загрожує ризиком повної втрати коштів, що задіяні у таких операціях [4]. Проте загалом в Україні немає офіційної нормативної бази, яка

забороняє використання BTC. Тому 14 грудня 2015 р. Приватбанк став першим банком в Україні, який розпочав купівлю-продаж BTC і тепер через систему Приват24 можна купити чи оплатити товар за допомогою віртуальної валюти.

Таким чином, міжнародний досвід щодо Bitcoin суттєво різниться. НБУ, як і іншим світовим центробанкам, важко виробити нормативну базу, щоб регулювати нерегульовані процеси у світовій економіці.

Список бібліографічних посилань (References)

1. Косарев В. Е. Взрывоопасная валюта биткоин. *Банковское дело*. 2014. № 4. С. 39–41.
2. Уведомление Народного банка Китая о предотвращении рисков Bitcoin. URL : <http://smart-lab.ru/blog/news/154499.php>.
3. Роз'яснення Національного банку України щодо правомірності використання в Україні "віртуальної валюти/криптовалюти" Bitcoin. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/n0435500-14>.
4. Лист Національного банку України від 08.12.2014 р. № 29-208/72889 «Щодо віднесення операцій з віртуальною валютою/криптовалютою «Bitcoin» (далі- Bitcoin) до операцій з торгівлі іноземною валютою». URL : <http://law.dtk.com/?p=639>.

Одержано 11.11.2017